

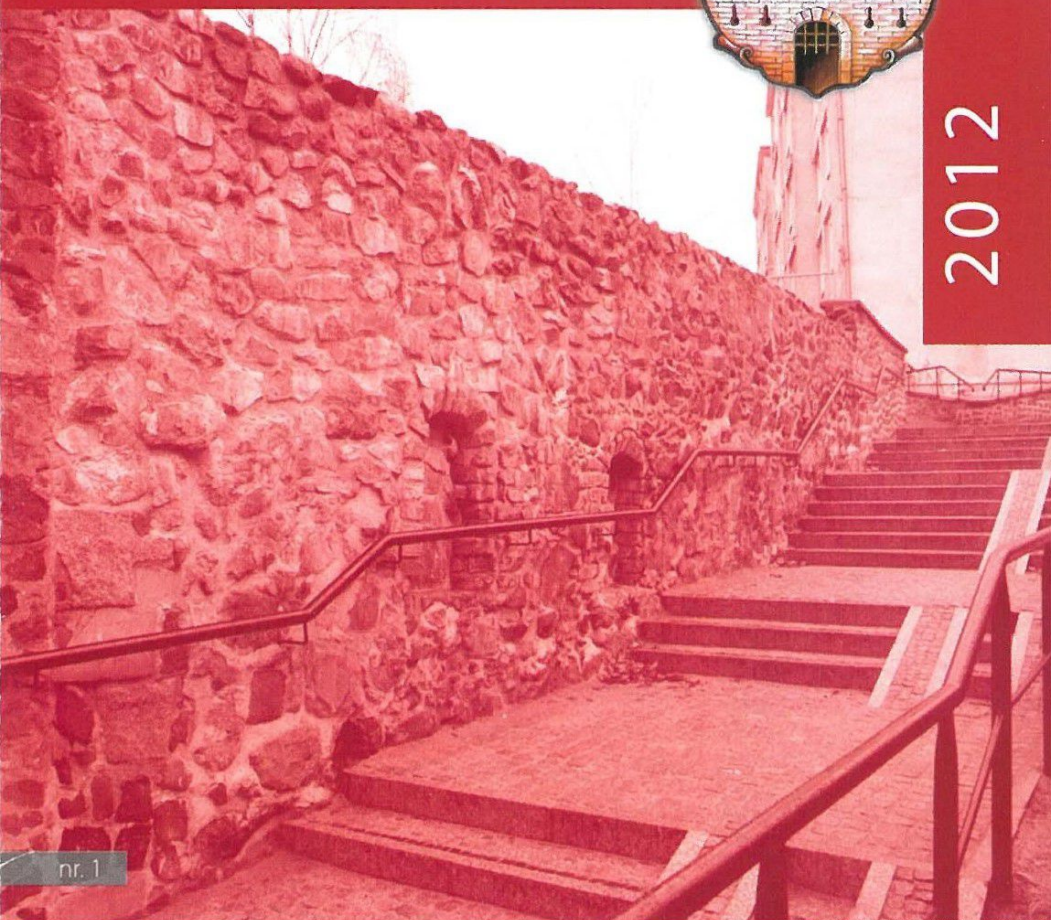
ZABYTEK NIEISTNIEJĄCY

Dawne więzienie miejskie

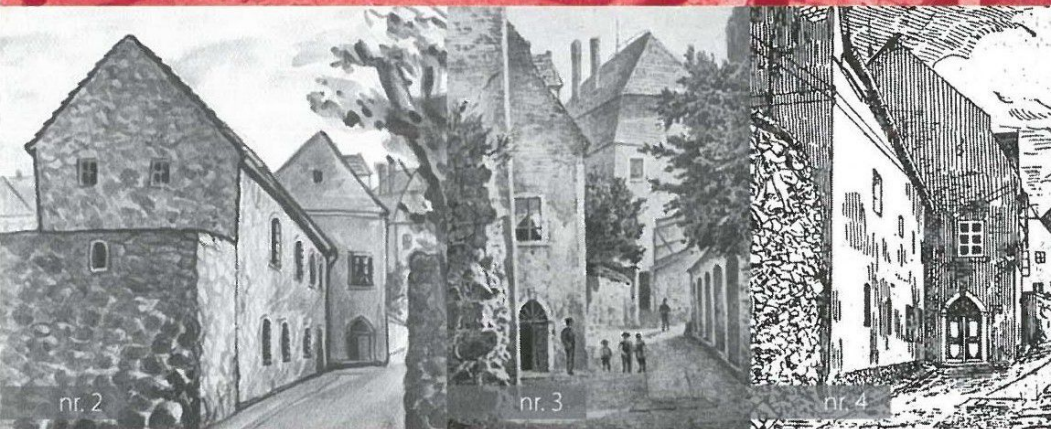
„Pozwólmy przemówić zabytkom”

2012

nr. 1

nr. 2

nr. 3

nr. 4

Tekst: Łukasz Tekiel

www.luban.pl

Dawne więzienie miejskie

Do roku 1945 przy obecnej ul. Starej (daw. Stockgasse) stał leciwy więzienny budynek, tzw. Stockhaus. Do dnia dzisiejszego zachował się po nim jedynie fragment frontowej ściany. Moment jego budowy umyka przekazom źródłowym. Z całą pewnością można jednak przyjąć, że istniał już w drugiej połowie XVI w. Najstarsza wzmianka na jego temat odnosi się do 1688 r. Jednopiętrowe więzienie zostało zbudowane z kamienia bazaltowego na planie prostokąta w bezpośredniej bliskości murów obronnych. W dniu 14 lipca 1760 r. w trakcie wielkiego pożaru miasta spłonęła górna część budynku. Remont ukończono w styczniu następnego roku. Kolejny raz więzienie spłonęło w 1792 r. Po odbudowie budynek w nienaruszonym stanie przetrwał do 1945 r., kiedy to został poważnie uszkodzony w trakcie bitwy o Lubań. Ruiny dawnego miejskiego więzienia zostały usunięte przez polską administrację miasta w latach siedemdziesiątych XX w. W 2011 r. w trakcie prac wykopaliskowych przy dawnym więzieniu zostały znalezione dwa kamienne parapety, na których znajdują się inskrypcje wykonane przez więźniów w 1715 r.

Przed rokiem 1945 mieszkańcy Lubania używali na określenie starego więzienia terminu Stockhaus. Nazwa ta była stosowana w Niemczech od XVI do XIX w. w odniesieniu do budynków penitencjarnych, w których jedna kondygnacja, najczęściej najniższa, była przeznaczona dla tych, którzy dopuścili się najcięższych przestępstw. Lubański Stockhaus funkcjonował do połowy XIX w.

Das ehemalige Stadtgefängnis

Bis ins Jahre 1945 stand in der heutigen Stara-Strasse (ehem. Stockgasse) ein altes Gefängnisgebäude, das so genannte Stockhaus. Bis heute blieb lediglich ein Fragment seiner Vorderseite übrig. Die Bauzeit des Gefängnisses bleibt in den Quellenüberweisungen ungeklärt. Ganz bestimmt ist es jedoch anzunehmen, dass es bereits in der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts vorhanden war. Die erste Erwähnung über das Haus bezieht sich auf das Jahr 1688. Das einstockige Gefängnis wurde aus Basaltstein über dem rechteckigen Grundriss, direkt an der Schutzmauer errichtet. Während des großen Brandes am 14. Juli 1760 ging der obere Teil des Hauses in Flammen auf. Die Renovierungsmaßnahmen wurden im Januar 1761 beendet. 1792 kam es erneut zur Verbrennung. Nach dem Wiederaufbau blieb das Gebäude eigentlich intakt erhalten, bis es im Laufe der Schlacht um Lubań 1945 schwer beschädigt wurde. Die Ruine des ehemaligen Stadtgefängnisses wurde in den siebziger Jahren des 20. Jahrhunderts durch die polnische Verwaltung beseitigt. 2011, während der Ausgrabungsarbeiten in der Nähe vom alten Gefängnis, fand man zwei Fensterbretter, auf denen sich Inschriften der Gefangenen aus dem Jahr 1715 befanden.

Vor dem Jahr 1945 benutzten die Stadtbewohner die Bezeichnung "das Stockhaus". Dieser Name war in Deutschland im Zeitraum vom 16. bis 19. Jahrhundert verwendet, im Bezug auf die Gefängnisse, in denen eine Etage, meistens die unterste, für die Gefangenen vorgesehen war, die besonders schwere Verbrechen begangen.

The Old Municipal Prison

There was an old prison building, the so-called Stockhaus, at the present Stara street (German: Stockgasse) until 1945. At present, only a piece of the front wall has been left. It is not clear when exactly it was built. It can be stated quite safely that it already existed in the late 16th century. The earliest information about the building is from 1688. The one-storey prison was built from basalt stones, on a rectangular plan, close to the ramparts. The top part of the prison was destroyed in the great fire of Lubań on 14th July 1760. The reconstruction was completed in January the following year. It was burnt down again in 1792. After the reconstruction, the building thrived until 1945, when it was seriously damaged during the battle for Lubań. The Polish government demolished the ruins of the prison in the 70s of the 20th century. During the excavation works near the former prison in 2011, two stone windowsills were discovered with inscriptions on them, which had been done by the prisoners in 1715.

The citizens of Lubań used to call the old prison the Stockhaus until 1945. This name was used in Germany from the 16th to the 19th century in reference to penitentiary buildings, in which one floor, most often the lowest one, was separated for those who committed the gravest crimes. The Stockhaus in Lubań functioned until the middle of the 19th century.

Staré městské vězení

Budova vězení (Stockhaus) stála při dnešní ulici Staré (dříve Stockgasse) do roku 1945. Do dnes se zachovala jediná část přední stěny. Není z zcela jasné, kdy bylo vězení postaveno, každopádně můžeme však přijmout, že existovala již v druhé polovině 16. století. Nejstarší zmínka o stavbě je z roku 1688. Jednopatrové vězení, obdélníkového tvaru, bylo postaveno z kamene čediče v bezprostřední blízkosti městského opevnění. Dne 14. července 1760, při velkém požáru vyhořela horní část budovy. Rekonstrukce byla dokončena v lednu příštího roku. Ještě jednou věznicí vyhořela v roce 1792. Po rekonstrukci přetrvala budova v dobrém stavu až do roku 1945, kdy byla těžce poškozena během bitvy o Lubaň. Ruiny starého městského vězení byly odstraněny městskou správou v průběhu sedmdesátých let dvacátého století. V roce 2011 během vykopávek v bývalém vězení, byly nalezeny dva kamenné parapety, na kterých jsou nápisy provedené neznámým vězňem v roce 1715.

Před rokem 1945 obyvatelé Lubaně používali k opisu starého vězení název Stockhaus. Tento název byl používán v Německu od šestnáctého do devatenáctého století ve vztahu k budování věznic, v nichž jedna řada, obvykle nejvyšší, byla určena pro ty, kteří se dopustili závažných trestných činů. Lubaňský Stockhaus byl provozován až do poloviny devatenáctého století.

Projekt „Pozwoľny przemówić zabytkom“ współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i budżetu państwa przy wsparciu Euroregionu Nysa

Unia Europejska, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: Inwestujemy w waszą przyszłość/
Europäische Union, Europäischer Fonds für regionale Entwicklung: Investition in Ihre Zukunft

www.luban.pl

- nr. 1: Fragment ściany szesnastowiecznego więzienia/ Das Wandfragment des Gefängnisses aus dem 16. Jahrhundert
fol: Lukasz Tekiel
- nr. 2: Więzienie miejskie na pocz. XX w./ Stockhaus am Anfang des 20. Jahrhunderts
zbiory prywatne Janusza Kulczyckiego
- nr. 3: Ulica więzienna na pocz. XX w./ Stockgasse am Anfang des 20. Jahrhunderts
zbiory prywatne Janusza Kulczyckiego
- nr. 4: Ulica więzienna na pocz. XX w./ Stockgasse am Anfang des 20. Jahrhunderts
zbiory prywatne Janusza Kulczyckiego

